

dezvoltare bio-psiho-educatională ale fiecărui elev și crearea condițiilor psihopedagogice, ce ar determina succesul activității de învățare și eficacitatea procesului de învățământ.

Bibliografie

1. Cerghit I. Metode de învățământ. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
2. Crețu T. Stimularea potențialului intelectual al copiilor, în vederea obținerii succesului școlar, București, 2003.
3. Oprea O. Tehnologia instruirii, București, 1979.
4. Panico V., Nour A. Aspecte teoretice și praxiologice ale diferențierii și individualizării instruirii. În: Studia Universitatis Moldaviae. Chișinău: CEP USM, 2016, nr. 9 (99)
5. Radu I. Învățământul diferențiat: Concepții și strategii. București: EDP, 1978.
6. Sălăvăstru D. Psihologia educației. București, 2004.
7. Țârcovnicu V. Învățământ frontal, învățământ individual și învățământ pe grupe, București, 1981.

ASPECTE TEORETICE ALE ATITUDINILOR INTERPRETATIVE ÎN CLASELE PRIMARE

Viorica Oboroceanu, doctorandă

Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Atitudinea* este un sistem relativ durabil de reacții față de obiecte, persoane, valori etc. reacții ce reflectă conceptele și convingerile subiectului referitor la obiectul vizat și are un caracter în același timp *cognitiv* (judecăți, credințe, cunoștințe), *afectiv* (sentimente favorabile sau defavorabile) și *conativ* (tendința de acțiune).

Atitudini interpretative ca acte generate de textul artistic, impune elevului cititor o activitate de autoformare. *Formarea atitudinilor interpretative* presupune contactul direct al receptorului cu opera literară, întrucât elevul este provocat să se autoanalizeze, să se identifice cu personajul, să trăiască în universul cărții, structurându-și o idee proprie.

Abstract. Attitude is a relatively lasting system of reactions to objects, people, values, etc. reactions that reflect the concepts and beliefs of the subject in relation to this subject and are both cognitive at the same time (judgments, beliefs, knowledge), emotional (favorable or unfavorable feelings) and conational (tendency of action).

Interpretative attitudes as acts generated by the artistic text impose on the reader a self-training activity. The formation of interpretative attitudes involves the direct contact of the receiver with the literary work, as the student is challenged to self-analyze, to identify with the character, to live in the universe of the book, structuring his own idea.

În educație și în cunoaștere, în general, în carieră, sport, artă sau în orice alt domeniu al vieții, *atitudinea* este cheia ce deschide calea către dezvoltare și împlinire personală, către succes și fericire.

În viziunea cercetătorului D. Vrabie, *atitudinea* este un sistem relativ durabil de reacții față de obiecte, persoane, valori etc. reacții ce reflectă conceptele și convingerile subiectului referitor la obiectul vizat și care-l determină pe acesta la un anumit spectru comportamental [9].

Ele reprezintă poziția internă adoptată de o persoană față de situațiile în care apare și apar ca veriga de legătură între starea psihologică internă dominată a persoanei și mulțimea situațiilor la care se raportează în contextul vieții sociale.

În literatura de specialitate pot fi delimitate atitudini față de persoanele apropiate, cunoscute, publice și atitudini față de idei, mentalități, stiluri de viață, opere literare etc. Sistemul de atitudini realizat de către individ în cadrul activităților sale îl reprezintă pe acesta ca subiect social, ca personalitate. Prin intermediul *atitudinilor* se manifestă *motivele, interesele, scopurile, idealurile și nevoile personalității* [7].

Achiziționarea *atitudinii* se realizează pe trei căi importante: *contactul direct cu obiecte, evenimente, persoane; interacțiunea cu cei care dețin deja o atitudine; experiența socială asimilată în grupurile formale sau informate.*

În clasele primare manifestarea atitudinilor are loc prin contactul direct cu obiectele, subiectul exprimându-se prompt.

Atitudinea califică dispoziția internă a individului față de un element al lumii sociale (grup social, probleme ale societății etc.), orientând conduita în prezența, reală sau simbolică, a acestui element [6].

Deseori subiectul este nevoit să acționeze și să se manifeste, în dependență de obiectul vizat.

Atitudinile exprimă valoarea / semnificația personală, de grup și socială a fenomenelor, proceselor și rezultatele lor și modelează acțiunile externe, mobilizează intențiile comportamentale, activează, organizează și direcționează comportamentul copilului.

Autorii R. Doron, F. Parot în lucrarea *Dicționar de psihologie* concep *atitudinea* ca pe o structură integrativă tridimensională având un caracter în același timp *cognitiv* (judecăți, credințe, cunoștințe), *afectiv* (sentimente favorabile sau defavorabile) și *conativ* (tendința de acțiune)” [3, p. 91].

Componentele atitudinii tratate ca un întreg, formează un sistem în care elementele prezintă ponderi, valori mai mari sau mai mici. În cadrul acestui sistem fiecare componentă a atitudinii poate să se deosebească de celelalte în ceea ce privește numărul și valoarea elementelor care o compun.

Manifestările atitudinale determinate de *dimensiunea conativă* proiectează atitudini și acțiuni specifice: *atitudini evaluative, atitudini interpretative, atitudini afectiv-emoționale, atitudini rezolutive, atitudini comprehensive, atitudini investigative* [5, p.18].

Interpretarea, în schimb, desemnează un proces de atribuire de sens, ceea ce implică, de regulă, alegerea dintre mai multe variante posibile de înțelegere, considerate fiecare, în

grade diferite, satisfăcătoare. Fiecare subiect își exprimă punctul de vedere vizavi de cele citite și înțelese și conform pregătirii intelectuale.

Atitudini interpretative ca acte generate de textul artistic, impune elevului cititor (= subiectului) o activitate de autoformare [ibidem].

Activitatea nominalizată presupune nu numai citirea textelor literare și nonliterare, dar înțelegerea acestora, prin explicarea și formularea unor mesaje.

Interpretarea are un caracter global, putând fi inițiată numai după parcurgerea integrală a unei tranșe de text (enunț, paragraf, capitol etc.) sau a textului.

M. Marin definește *atitudinile interpretative* [5, p.19].

- modificări intenționate ale unor situații în care apare personajul, cu rol de sondare a comportamentului; ale unităților lexicale cu rol de nuanțare a propriei viziuni față de obiectul estetic; ale discursului operei literare;
- preluarea selectivă a unor idei din opera literară ca model de aprobare sau dezaprobare a personajului; a unor structuri stilistice din opera literară, a vizunii narațiunii (structurii poetice) ca model de aprobare sau dezaprobare a mesajului;
- valorizarea unor idei contextuale care sugerează ieșirea din impas a personajului; a unor structuri lexicale ca reacție la atașamentul față de concepția scriitorului, aderarea la idee a modurilor de expunere, a manierei în care naratorul prezintă realitatea etc.

Opera literară reprezintă cel mai complet depozit al inteligenței omenеști, însumând în structura ei cunoștințe, sensibilitate, fapte, pe care le păstrează intacte un timp nedefinit, reprezentând un mecanism viu în educația literar-artistică.

Atitudinea elevului față de opera literară este calificată ca o construcție complexă de reacții afective din partea subiectului educației literar-artistice față de opera literară, axată pe comprehensiune, experiență lectorală, interes, motivație, selectivitate, gust estetic, pe judecățile de valoare ale subiectului. Acestea sunt raportate la idealurile artistice, la crezul artistic, la sistemul de valori general-umane, orientând subiectul spre o anumită comportare vizavi de opera literară ca pretext al cunoașterii de sine [2].

În același timp însă, în cadrul textelor literare interacționează valori de diverse tipuri. Interacțiunea acestor valori heteronome influențează procesul de interpretare și, în ultimă instanță, de valorizare estetică a textelor respective. [8, p.91].

Valori și atitudini în opera literară sunt:

- cultivarea plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii;
- stimularea gândirii autonome, reflexive și critice prin lectura textelor;
- formarea unor reprezentări culturale, privind evoluția și valorile literaturii române;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de vorbitor și ascultător;
- abordarea flexibilă și tolerantă a opiniilor și argumentelor celorlalți;

- cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și îmbogățirea orizontului cultural;
- dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală.

Interacțiunea valorilor în textele literare poate apărea nu numai ca o convergență, ci și ca un conflict de valori. Intriga scrierilor narrative este adesea construită pe o astfel de situație conflictuală, în care protagonistul este nevoit să aleagă între valori diferite. [8, p.93]

Există de asemenea o serie de parametri individuali, psihologici, care dau notă personală lecturii și interpretării scrierilor literare, dintr care pot fi amintiți [ibidem]:

- *competența lingvistică a cititorului* (capacitatea de a înțelege corect și nuanțat sensurile de bază și contextuale ale cuvintelor, familiaritatea cu diverse mijloace artistice și strategiile interpretative pe care acestea le solicită, capacitatea de a sesiza elementele de coeziune și coerență textuală etc.);
- *competență literară* (familiaritatea cu diversele genuri literare și cu regulile acestora, capacitatea de a realiza conexiuni intertextuale etc.);
- *competență culturală* (capacitatea de a activa cunoștințe din diverse domenii ale cunoașterii etc.);
- *înzestrare imaginativă* (capacitatea sau înclinația de a extinde sensurile explicit enunțate în text și de a completa golurile semantice ale textului cu ajutorul imaginației);
- *înzestrare asociativă* (capacitatea sau înclinația de a îmbogăți textul cu sensuri suplimentare derivate pe cale asociativă);
- *înzestrare senzorială* (capacitatea de a transpune cuvintele în impresii senzoriale);
- *înzestrare empatică* (capacitatea sau înclinația de identificare empatică cu elemente de conținut ale textului, în special cu personajele);
- *înzestrare emoțională* (capacitatea sau înclinația de implicare afectivă în lumea textului);
- *înzestrare proiectivă* (capacitatea sau înclinația de a proiecta în lumea textului conținuturi psihice personale, cel mai adesea neconștientizate, precum dorințe, spaime etc.);
- *opinii, credințe și atitudini personale.*

Formarea atitudinilor interpretative presupune contactul direct al receptorului cu opera literară, întrucât elevul este provocat să se autoanalizeze, să se identifice cu personajul, să trăiască în universul cărții, structurându-și o idee proprie. Interpretarea reprezintă continuarea și complinirea comprehensiunii și presupune o schimbare fundamentală de orizont, ce permite constituirea sensului integral al textului și permite accesul la sensul/sensurile globale, majore ale textului literar, dar și accesul la semnificația unor aspecte de detaliu și face posibilă interogarea mesajelor din punctul de vedere al cititorului, adică „despre ce vorbește, în general, textul?” și se prelungește prin „în ce măsură ceea ce spune textul mă ajută?”

În privința întâlnirii propriu-zise cu textul, ea constă în lecturi succesive, urmate de secvențe focalizate asupra proceselor de înțelegere și interpretare [4, p.33].

Pentru a *forma atitudinii interpretative* e necesar de respectat următoarele cerințe [Apud M. Marin]:

a) *interesul*, care concentrează atenția receptorului asupra obiectului („Ce comunică textul?”, „Despre ce este el?”). Activitatea cadrului didactic este de a stimula interesul elevilor pentru opera literară.

b) *orientarea hedonistă și comunicativă*: cititorul se așteaptă, în urma contactului cu opera, la plăcere, la satisfacție estetică. Întrebările ce solicită opinia personală a elevului despre impresiile lăsate de operă, ori atitudinea lui, de exemplu, față de personajul literar („Ce părere ai tu despre personaj?”), atitudinile colegilor („Ce credeți fiecare dintre voi despre personajul în cauză?”), opinia autorului („Relevați atitudinea scriitorului din felul în care a fost construit personajul?”) au menirea tocmai să satisfacă această necesitate a lor de a-și împărtăși impresiile, de a scoate o concluzie în urma comparării punctului propriu de vedere cu celelalte [ibidem];

c) *orientarea cognitivă* înțeleasă ca un interes al receptorului pentru operă ca sursă de noi cunoștințe (despre un nou scriitor, despre o altă viziune asupra problemei, despre caracteristicile unei formule estetice puțin ori deloc cunoscute etc.). Desigur, elementul de noutate, care menține curiozitatea ca emoție dominantă ce va anima activitatea elevilor, trebuie să fie pus pe prim-plan;

d) *orientarea axiologică* exprimată prin identificarea cititorului cu personajele din operă și care pot incita coparticiparea sa la universul ideatic al operei („Cum ai acționa tu în locul personajului?” „De ce ai proceda anume așa?”, „Cum îți califici acest comportament? „Cu care personaj în nici un caz nu te poți identifica? De ce?”) [ibidem];

e) *dorința cititorului*, mai mult ori mai puțin deslușită, de a-și proiecta propria forță imaginativă asupra operei, coparticipând, astfel, printr-un act de „post-creație”.

A Ghicov în articolul *Rețeaua externă a textului* reprezintă diversele circumstanțe în care s-a „copt” textul respectiv. El vorbește despre *Dosarul de argumentare al textului*, care cuprinde mijloacele folosite de elev pentru a fundamenta opinia sa, în raport cu textul, și a o expune altora. Elevul va fi învățat să formuleze: argumente factice (ce se întâmplă, s-a întâmplat, se va întâmpla); argumente valorice (ce este bun/rău, drept/nedrept, eficace/ineficace, pozitiv/negativ, acceptabil/neacceptabil, frumos/urât); argumente strategice (ce ar trebui, n-ar trebui de făcut) [2, p.21].

Manifestarea atitudinală declanșează la elev spiritul critic, polemic. Subiectul receptor are posibilitatea de a se afirma ca personalitate, de a lansa idei creative. *Atitudinile interpretative* au un proces de formare continuu. Elevul acumulează experiențe lectorale. Declanșarea pedagogică a manifestărilor atitudinilor interpretative favorizează poziționarea trăsăturilor de caracter la polul pozitiv. Elevul învinge timiditatea și nesiguranța, fiind invitat să se exprime, să formuleze opinii, să argumenteze unele afirmații. Evident că

atitudinile interpretative trebuie să fie construite pe un suport flexibil, acceptabil de elev, ținând cont de particularitățile de vârstă, de nivelurile de receptare a operei literare, de experiența de lectură, de viață, de motivația față de produsul examinat.

Bibliografie

1. Callo T. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Ch.: Litera Educațional, 2014.
2. Ghicov A. Raportul cu textul: formarea atitudinii pro-textuale a elevului. *Didactica Pro, Didactica Pro...*, Nr.2-3 (72-73), 2012.
3. Doron R., Parot F. *Dicționar de psihologie*. B.: Humanitas, 1999.
4. Iluț P. Atitudinea față de valori și imaginea de sine. În: *Probleme sociologice ale tineretului*. Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Seria Sociologie. 1973, 356 p. p. 68.
5. Marin M. *Didactica lecturii*. Ch: Cartier, 2013.
6. Oprescu V. *Aptitudini și atitudine*. B.:Editura Științifică, 1991, 113 p.
7. Panico V. *Pedagogie, seminare și lucrări practice*. Ch.: Editura ARC, 1995.
8. Papadima L. *Limba și literatura română Hermeneutică literară*. B., 2006.
9. Vrabie D. *Psihologia atitudinii elevului față de aprecierea școlară*. Editura Porto-Franco, 1994, 265 p.

ROLUL METODELOR INTERACTIVE ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR DE COMUNICARE LA PREȘCOLARI

Nadejda Ovcerenco, doctor, conferențiar universitar, UST

Oxana Berghi, masterandă, UST

Summary. This article is dedicated to the development of pre-school communication through interactive methods. The psycho-pedagogical peculiarities of childhood development of pre-school age that need to be respected in the organization of communication activities are analyzed. Interactive methods are addressed as a source of communication development in pre-school children.

Key words: communication, competences of communication, pre-school age, interactive methods.

Identificarea rolului metodelor interactive în dezvoltarea competențelor comunicative la preșcolari pornește de la ideea că comunicarea este o activitate personală, care nu poate fi înlocuită cu nimic, iar preșcolarul care învață a comunica eficient este considerat managerul propriei activități de învățare a artei comunicării. Aceasta devine o activitate unică și diferită de la o persoană la alta, fiind determinată de istoria personală a subiectului, de mediul din care provine dar și de relațiile sociale pe care acesta le dezvoltă.

Metodele interactive sunt considerate pe drept surse de dezvoltare a competențelor comunicative la copiii de vârstă preșcolară. Acestea presupun activism, curiozitate intrinsecă, dorința de a observa, a explica, a explora, a descoperi. Sunt considerate activ-participative acele metode care mobilizează energiile copilului, care îl ajută să își concentreze atenția, să-i stârnească curiozitatea. Metodele interactive pun accent pe